

TAALVERWERVING: DIALECT VS STANDAARDTAAL?

Stijn Verleyen

In onze maatschappij, zoals in vele andere taalgemeenschappen, kan men een sociolinguïstische tweedeling maken tussen enerzijds een gestandaardiseerde taalvariant die meer prestige bezit, en die in de regel door hogere maatschappelijke klassen gesproken wordt, en anderzijds een reeks varianten die minder prestige – of prestige van een andere soort (Labov [2001] spreekt hier van ‘lokaal’ vs ‘nationaal’ prestige) – bezitten, die niet of nauwelijks in formele contexten gehanteerd worden, en die door lagere socio-economische klassen gesproken worden. De bekende linguïst Charles Ferguson creëerde al in 1959 de term *diglossie* om dit soort situaties te beschrijven, waarbij onderscheiden werd tussen een H-variant (*high*) en een L-variant (*low*).

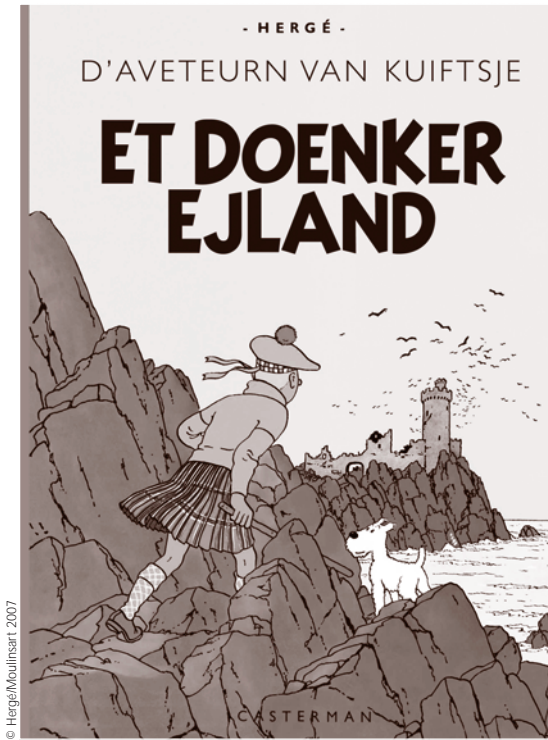
Een van de gevolgen van deze situatie is dat kinderen die hun taal verwerven mogelijk in eerste instantie met de dialectale, minder prestigieuze variant geconfronteerd worden, en pas later, in een schoolse situatie, de standaardvariant verwerven. In de laatste decennia constateert men echter dat steeds meer ouders kiezen voor een opvoeding in de standaardtaal (of een benadering daarvan). De vraag die zich daarbij stelt, is of er een significant verschil is tussen de beheersing van de standaardtaal bij kinderen die in het dialect (de L-variant) zijn opgevoed, en zij die in de standaardvariant zijn opgevoed.

Het Kerkradeproject

Midden de jaren 70 van de vorige eeuw gaf de Nederlandse Vereniging Katholieke Schoolraad de opdracht tot een onderwijskundige enquête in Kerkrade, waaruit bleek dat veel schoolhoofden van mening waren dat dialectgebruik thuis een negatieve invloed had op de taalvaardigheid. Daarop werd besloten om een systematisch taalkundig onderzoek uit te voeren naar de taalvaardigheid van de Kerkradse kinderen, waarbij de impact van de thuis gesproken variant op de taalvaardigheid (zoals weerspiegeld in de schoolresultaten) als beginhypothese fungeerde. Uit dit grootschalig onderzoek bleek inderdaad dat het spreken van dialect thuis een negatieve invloed had, met name wat betreft de productieve vaardigheden (spreken en schrijven in de standaardtaal). Anderzijds speelden ook negatieve attitudes van leerkrachten met betrekking tot taalvariatie een belangrijke rol: men gedoogde wellicht weinig of geen regionale variatie, wat dan weer tot een grotere onzekerheid bij de dialectsprekers leidde, met slechtere prestaties als gevolg.

Impact van de thuistaal in het algemeen

Recenter onderzoek (van der Slik *et al.* 2000) relateert de impact van de thuistaal op de beheersing van de standaardtaal. In dit onderzoek werden ook allochtone kinderen opgenomen, om de impact van de thuistaal in het algemeen (standaardtaal, dialect of vreemde taal) te meten. Daaruit bleek dat kinderen die in het dialect opgevoed waren weliswaar de stan-

© Hergé/Moulinsart 2007

Dit jaar verscheen *De zwarte rotsen* in het Oostends dialect.

ermee verbonden is. Blijven zij echter vooral trouw aan het 'lokale' prestige van het dialect, dan zal de standaardtaal minder goed doordringen, en zal de impact ervan op het dialect ook geringer zijn. Bovendien speelt ook een psychologische factor: het is niet uitgesloten dat dialectsprekers de standaardtaal en hun dialect als twee perfect onderscheiden systemen beschouwen waartussen gekozen wordt in functie van de context, terwijl sprekers die in een standaardvariant werden opgevoed, riskeren tot een onvolledige beheersing van de standaardtaal te komen omwille van de onvermijdelijke dialectale invloeden in de input die ze van thuis meekregen.

Literatuur

- Ferguson, Charles. 1959. "Diglossia". *Word* 15. 325-340.
- Labov, William. 2001. *Principles of Linguistic Change – vol.II: social factors*. Oxford: Blackwell.
- Slik, Frans van der – Driessen, Geert – Bot, Kees de. 2000. "Thuis taal en taalvaardigheid in het basisonderwijs: een longitudinaal onderzoek". *Gramma/TTT* 8. 119-144.

daardtaal in veel minder domeinen gebruikten, maar dat de beheersing ervan niet significant verschilde, zeker niet wanneer men vergelijkt met allochtone (i.c. Turkse en Marokkaanse) kinderen, die op dat punt een stuk achterop liggen. Integendeel, kinderen van Limburgssprekende ouders scoorden zelfs het best op de taalvaardigheidstesten.

Sociale en psychologische factoren

Uiteraard dient bij dit alles rekening gehouden te worden met de socio-economische achtergrond van de sprekers in kwestie. Komen zij, om wat voor (persoons- of contextgebonden) redenen dan ook, in een logica van sociale mobiliteit terecht, dan zullen zij wellicht maximaal de standaardtaal assimileren, omwille van het prestige dat